

BİLİRKİŞİLERİN UYACAĞI REHBER İLKELER VE BİLİRKİŞİ RAPORLARINDA BULUNMASI GEREKEN STANDARTLAR

- 1 Bilirkişinin, görevlendirildiği uzmanlık alanında çok iyi bilgi ve beceri sahibi olması gerektiğinden bilirkişi listelerine kayıt için başvururken temel ve alt uzmanlık alanı seçiminde bu hususa özellikle dikkat etmesi ve özen göstermesi gerekir.
- 2 Bilirkişi, görevlendirildikten sonra yapacağı ön inceleme sonucunda konunun kendi uzmanlık alanına girmediğini tespit ettiğinde en geç bir hafta içinde görevlendirmeyi yapan mercie bildirmeli ve görevlendirmeyi kabul etmemelidir.
- 3 Bilirkişi, görev alanı ve sınırları hakkında tereddüte düşerse, bu tereddütün giderilmesini mutlaka kendisini görevlendiren merciden yazılı olarak istemeli ve görevlendiren merci tarafından verilen yazılı talimata göre incelemesini yapmalıdır.
- 4 Bilirkişi, görevlendirmenin mevzuat hükümlerine uygun olarak yapılmasını, kapsam ve sınırları ile cevaplaması istenen soruların sorulmasını mutlaka görevlendirmeyi yapan merciden talep etmelidir.
- 5 Bilirkişi, kayıtlı olduğu bilirkişilik bölge kurulunun yetki çevresindeki tüm il ve ilçelerden yapılan görevlendirmeleri geçerli bir mazereti bulunmadığı takdirde kabul etmek zorunda olup, bilirkişilik görevini kabulden kaçınmasının sicilden ve listeden çıkarılma yaptırımını gerektirebileceğini unutmamalıdır.
- 6 Bilirkişi, UYAP vasıtasıyla dosyanın incelenmesinin mümkün olduğu hallerde, zaman ve emek kaybını en aza indirmek amacıyla dosyanın veya belgenin fizikî olarak teslim edilmeksizin UYAP üzerinden kendisine dosya inceleme yetkisi verilmesini görevlendirmeyi yapan merciden talep etmelidir.
- 7 Bilirkişi, incelemesini yaparken hak ve adaletin gerçekleşmesinde hâkime yardımcı olacağından, bu sorumluluk bilinciyle azami dikkat ve özen göstererek kendisine sorulan tüm sorulara cevap verecek biçimde raporunu hazırlamalıdır.
- 8 Bilirkişi, incelemekle görevli olduğu bir sorunun açıklığa kavuşturulması ya da saptanması için başka bir uzmanın bilgisine ve yardımına ihtiyaç duyabilir. Bu durumda, kendisini görevlendiren mercie başvurarak ihtiyaç duyduğu uzmanlık alanından da bilirkişi atamasını talep etmeli ve bu şekilde o uzmanın bilgisinden yararlanmalıdır.

BİLİRKİŞİLERİN UYACAĞI REHBER İLKELER VE BİLİRKİŞİ RAPORLARINDA BULUNMASI GEREKEN STANDARTLAR

- 9 Bilirkişi, görevlendirme konusu hakkında öncelikle geniş bir analiz yaparak uzmanlık alanına girmeyen, uyuşmazlığa ve sorunun çözümüne doğrudan etkili olmayan bir durum ile karşılaştığında raporunda kesinlikle bu konuda herhangi bir belirleme yapmamalı, görüş açıklamamalıdır. Bilirkişi, görevinin kendisine verilen verilerle veya kendi uzmanlık alanındaki bilgilerle saptama yapmak ve görüş açıklamak olduğunu unutmamalıdır.
- 10 Bilirkişinin görev alanı genelde kendi bilgi ve uzmanlık alanı, özelde ise sorulan sorular ile sınırlıdır. Bilirkişi, kendisine verilen görev ve yetkinin dışına çıkamaz. Kendisini görevlendiren merci talep etse dahi, iddia ve savunmaları inceleyerek her ne nedenle olursa olsun bunlarla ilgili yorumda bulunamaz. İddia ve savunmayı yorumlayacak ve değerlendirecek olan görevlendirmeyi yapan merciin kendisidir.
- 11 Bilirkişi, raporunu hazırlarken ihtiyaç duyması halinde kendisini görevlendiren merciin bilgisi ve onayı dahilinde tarafların bilgisine başvurabilir. Böyle bir durumda, bilirkişi tarafların bilgisine başvurmak istediğine dair talebini yazılı olarak görevlendirmeyi yapan merciin onayına sunar. Ancak, bilirkişi, görevlendiren merci tarafından onay verilmiş olsa dahi, taraflardan biri bulunmaksızın diğerini dinleyemez.
- 12 Bilirkişi, dosyanın tarafı, vekili veya üçüncü bir kişinin kendisiyle iletişime geçmesi halinde görevlendirildiği dosya ile ilgili bilgi vermekten kaçınır ve durumu görevlendirmeyi yapan merciye derhal bildirir.
- 13 Bilirkişi, raporunu hazırlarken raporun dayanağı olan somut ve özel nedenleri bilimsel verilere uygun olarak göstermek zorundadır. Bilirkişi raporu aynı zamanda görevlendirmeyi yapan merci ile istinaf ve temyiz mahkemelerinin denetimine de elverişli olacak şekilde bilgi ve belgeye dayanan gerekçe ihtiva etmelidir.
- 14 Bilirkişi, değerlendirmesinde kullanmak üzere ölçüm yapması gerektiğinde, bu ölçümleri bizzat yapmalı, tarafların verdikleri ölçümleri esas alarak değerlendirme yapmamalıdır. Hesaplama yaparken esas aldığı birim fiyatlara ve dayandığı kriterlere raporunda açıklamalı olarak yer vermelidir.
- 15 Bilirkişi, raporunda kesinlikle takdiri değerlendirmelerde bulunmamalı, somut olayı tüm açıklığı ile raporunda anlattıktan sonra olayın yorumunu ve takdirini hâkime bırakmalıdır.
- 16 Somut olayda özel veya teknik bilgiye gerek olup olmadığı ve bunların belirlenmesi hukuksal bir işlem olup hâkimin görevidir. Bu nedenle, bilirkişi, raporunu hazırlarken hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz. Tereddüt ettiği hallerde, görevlendirmeyi yapan merciden hukuk sorunu ve inceleme alanının kapsam ve sınırları hakkında bilgi istemelidir.

BİLİRKİŞİLERİN UYACAĞI REHBER İLKELER VE BİLİRKİŞİ RAPORLARINDA BULUNMASI GEREKEN STANDARTLAR

- 17 Bilirkişinin, özel veya teknik bilgiye dayanmadan yalnız yargılama sırasında elde edilen delilleri değerlendirerek uyuşmazlık konusu hakkında saptamalar ve yorum yapması bilirkişilik temel ilkelerine aykırıdır. Ancak, delillerin değerlendirilmesi yasağı, bilirkişinin delillerden hiçbir biçimde yararlanamayacağı anlamına gelmeyip olgu sorununu çözerken kullanacağı özel veya teknik bilgisinin değerlendirilmesinde delillerden yardımcı ya da denetleyici olarak yararlanabilir.
- 18 Bilirkişi raporu biçim, üslup ve dil bakımından görevlendirmeyi yapan merci ile tarafların anlayacağı nitelikte ve okunaklı olmalıdır. Bilirkişi, raporunu hazırlarken teknik terim ve kavramlarla ilgili sözcüklerin mümkünse Türkçe karşılıklarını tercih etmeli ya da parantez içinde Türkçe karşılıklarını mutlaka yazmalıdır. Teknik bir kavram söz konusu ise ayrıntıya kaçmadan bu kavramla ilgili açıklamada bulunmalıdır.
- 19 Bilirkişi, raporunu hazırlarken, görevlendiren mercii tarafından istenmesi halinde, yargılama sırasında dosyaya sunulan uzman görüşlerini de özel ve teknik bilgi yönünden değerlendirmeli ve raporunda tartışmalıdır.
- 20 Bilirkişi raporunu düzenlerken incelediği tüm belgeleri (ticari defter, fiş, fatura, makbuz, senet vb) yargı denetimine elverişli bir şekilde raporuna yansıtmalıdır.
- 21 Bilirkişi kendisinden istenen görüşün hazırlanması sırasında cevaplaması istenen sorularla ilgili olup çalışmasına esas olacak veya çalışmasını kolaylaştıracak yazı, tutanak, fotoğraf, basılı eser, resim, film gibi belgelerin görevlendirme sırasında verilmemesi halinde bunları her zaman görevlendirmeyi yapan merciden talep edebilir.
- 22 Bilirkişi raporunda yer alan gereksiz ayrıntılar işin özünün gözden kaçırılmasına neden olacağı gibi ortaya konulan görüşlerin anlaşılabilirliğini ve raporun denetimini de zorlaştırır. Bu nedenle, bilirkişi, raporunu kısa, öz ve açık bir şekilde hazırlamaya özen göstermelidir.
- 23 Bilirkişi raporuna esas konunun uzun olması ve özellikle birden çok sorun bulunması durumunda, raporun paragraflara ve ayrı ayrı başlıklara bölünmesi bilirkişinin hatalı ve çelişkili açıklamalarını önleyeceği gibi raporu okuyanların ortaya konulan görüşleri kolaylıkla ve eksiksiz anlamasını sağlar.
- 24 Bilirkişi, raporunu özellikle mahkemece belirlenen sınırlar dahilinde, tümüylü maddi vakıalara hasretmeli; cevaplaması istenen somut soruları tek tek sorulma sırasına göre, bilimsel dayanaklarını da açık ve anlaşılır biçimde göstermek ve eksiksiz olarak cevaplamak suretiyle hazırlamalıdır.

BİLİRKİŞİLERİN UYACAĞI REHBER İLKELER VE BİLİRKİŞİ RAPORLARINDA BULUNMASI GEREKEN STANDARTLAR

- 25 Bilirkişi, keşifli incelemeyi gerektiren bir dosyada görevlendirilmiş ise mutlaka keşif öncesinde dosyayı incelemek için kendisine uygun bir zaman dilimi belirlenmesini istemeli, özel veya teknik bilgisi ile yapacağı incelemede keşif icrası için gerekli bilgi ve belgelerde eksiklik var ise görevlendiren merciin bu duruma dikkatini çekmelidir.
- 26 Bilirkişi, keşif gerektiren dosyalarda keşfe konu yerin zemin durumu, yer bilgisi, koordinatları, keşif yerindeki hava durumu ve hangi vasıtalarla keşif yerine ulaşılabileceğine ilişkin bilgileri görevlendirmeyi yapan mercie sunmalıdır. Dosyanın durumuna göre ihtiyaç duyulan araç-gereçleri (gps, cors vb.) mutlaka keşif anında yanında bulundurmalıdır.
- 27 Kusurun tespiti normatif bir değerlendirmeye mümkündür ve sadece hâkimin yetkisindedir. Bilirkişi münhasıran hâkimin yetkisinde olan kusurluluk konusunda (asli/tali kusurlu, kusursuz, yüzdelerlik kusur oranı) herhangi bir değerlendirme yapamaz. Aksi yöndeki tutum bilirkişilik görevinin sınırlarını aşmayı ve hâkimin yerine geçmeyi ifade eder.
- 28 Bilirkişi, kendisine verilen sürede raporunu teslim edemeyecek ise, gecikme sebebini de belirtmek suretiyle süre bitiminden önce görevlendirmeyi yapan mercie başvurarak ek süre talebinde bulunmalıdır.
- 29 Bilirkişi, dosyada daha önce alınan bilirkişi raporları arasındaki çelişkinin giderilmesi için yeniden rapor düzenlemek üzere görevlendirilmiş olabilir. Bu durumlarda, birbiriyle çelişen raporlardaki tespit ve değerlendirmelerden hangilerine katıldığını veya farklı bir görüş ve değerlendirme sunacak ise bunun nedenlerini tartışıp gerekçelendirerek raporunu düzenlemelidir.
- 30 Bilirkişi, dosyada ek rapor alınmak üzere görevlendirilmiş ise ek raporun alınma gerekçesi çerçevesinde soruna çözüm üretecek mahiyette ve tekrar ek rapor alınmasına mahal verilmeyecek nitelikte rapor düzenlemelidir.
- 31 Bilirkişi, hazırlayacağı raporda özel ve teknik bilgisini kullanarak ulaştığı sonuçların gerekçesini de açıklamakla yükümlüdür. Gerekçe bilirkişinin keyfi ve özensiz açıklamalarda bulunma ihtimalini büyük ölçüde önleyeceği gibi raporun yargı mercileri ve taraflarca her aşamada denetlenmesini kolaylaştırır. Açıklanan bilirkişi görüşünün gerekçeli kabul edilebilmesi için ilke olarak "neden veya niçin" gibi soruları sordurmaması gerekir.
- 32 Bilirkişilerin kurul halinde görevlendirilmeleri halinde, bir araya gelerek toplantılar yapmak suretiyle müzakerelerde bulunmaları ve bilirkişi raporunu birlikte hazırlamalarının kurul halinde görevlendirmenin bir gereği olduğu göz ardı edilmemelidir. Kurul halinde bilirkişi görevlendirmelerinde muhalefette kalan bilirkişi aralarında yaptıkları müzakere sonrasında bilirkişi raporuna karşı oyunu belirten imzayı attıktan sonra ayrı bir rapor verebilir.